

ЛИСТА НА КРАТЕНКИ

CSI	Core set of indicators
CSI	Основен сет на индикатори
EEA ЕАЖС	European Environmental Agency Европска Агенција за животна средина
EEC ЕЕЗ	European Economic Community Европска економска заедница
EC ЕЗ	European Community Европска заедница
EUROSTAT ЕУРОСТАТ	Statistical Office of the European Communities Канцеларија за статистика на Европските заедници
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development Организација за економска соработка и развој
SDG ЦОР	Sustainable Development Goals Цели за одржлив развој
UNDP	United Nation Development Programme Развојна програма на Обединетите нации
UNECE	United Nation Economic Commission for Europe Економска комисија за Европа на Обединети Нации
WHO СЗО	World Health Organization Светска здравствена организација
WTO	World Trade Organization Светска трговска организација
БДП	Бруто домашен производ
ДПСИР	Движечки сили – Притисоци - Состојба – Импликации – Реакции
ЕУ	Европска Унија
МЖСПП	Министерство за животна средина и просторно планирање
МИЦЖС	Македонски информативен центар за животна средина
МК	Република Северна Македонија
НИ	Национален индикатор
НКД	Национална класификација на дејности
РЕК	Рударско-енергетски комбинат
УХМР	Управа за хидрометеоролошки работи

I СОЦИО-ЕКОНОМСКИ ПРОМЕНИ	
ECC	Европски систем на национални сметки
МАКСТАТ	Македонска статистичка база на податоци
II ВОЗДУХ	
LCP	Large combustion plant Голема согорувачка постројка
NERP	National emission reduction program Национална програма за редуција на емисии
NEAP	National environmental action plan Национален акционен план за животна средина
NFR	Nomenclature for reporting Номенклатура за известување
ISO	International Organization for Standardization Интернационална организација за стандардизација
CEN	European Committee for Standardization Европски комитет за стандардизација
CARDS	The programme of Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation (CARDS) Програма за поддршка за реконструкција, развој и стабилизација на заедниците
SNAP	Selected Nomenclature for Air Pollution Избрана номенклатура за загадување на воздухот
EMEP	European Monitoring and Evaluation Program Европска програма за мониторинг и евалуација (оценка)
CLRTAP	Convention on trans boundary air pollution Конвенција на UNECE за прекуграничен пренос на аерозагадувањето
GGI	Green growth indicators Индикатори за зелен раст
GBE	Гранична вредност за емисија
SO _x	Sulfur oxides Сулфурни оксиди
SO ₂	Sulfur dioxide Сулфур диоксид
NO _x	Nitrogen oxides Азотни оксиди
NO ₂	Nitrogen dioxide Азот диоксид
NMVOCS	Non methane volatile organic compounds Неметански испарливи органски соединенија
NH ₃	Ammonia Амонијак
O ₃	Ozone Озон
CO	Carbon monoxide Јаглерод монооксид
TSP	Total suspended particulate Вкупни суспендирани честички
PM10	Particulate matter with size up to 10 µm

	Цврсти честички со големина до 10 микрометри
PM2.5	Particulate matter with size up to 10 μm Цврсти честички со големина до 2.5 микрометри
PAHs	Polycyclic aromatic hydrocarbons Полициклични ароматични јаглеродороди
PCBs	Polychlorine byfenils Полихлорирани бифенили
HCB	Hexachlorobenzene Хексахлоробензен
PCDD/PCDF	Polychlorinated dibenzo-p-dioxins диоксини, dibenzofurans Фурани
Pb	Plumbum Олово
Cd	Cadmium Кадмиум
Hg	Hydrargentum Жива
As	Arsenicum Арсен
Ni	Niccolum Никел
III КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ	
IPCC	International panel for climate change Меѓувладин панел за климатски промени
AFOLU	Agriculture, Forestry and Other Land Use Земјоделство, шумарство и други употреби на земјиштето
CCl ₄	Јаглероден тетрахлорид
CDM	Механизам за чист развој
CFCs	Хлорфлуорјаглероди
CH ₄	Метан
CO ₂	Јаглерод диоксид
e-WAM	Extended With Additional Measures Проширено сценарио со дополнителни мерки
FBUR	Прв двогодишен извештај за климатски промени
FOD	First Order Decay Распаѓање од прв ред
GHG	Green House Gases Стакленички гасови
HCF	Хидрофлуоројаглероди
HCFCs	Хидрохлорофлуоројаглероди
HBFCs	Хидробромофлуоројаглероди
INDC	Националните придонеси кон климатски промени
N ₂ O	Азотен оксид
ODP	Ozone depleting potential Потенцијал на осиромашување на озонот
ODS	Ozone depleting substances

	Супстанци кои го осиромашуваат озонот
SBUR	Втор двогодишен извештај за климатски промени
SF ₆	Сулфур хексафлуорид
TBUR	Третиот двогодишен извештај за климатски промени
TNC	Трет национален план за климатски промени
UNEP	United Nation Environmental Programme Програма за животна средина на Обединетите нации
UNFCCC	United Nation Framework convention for Climate Change Рамковна конвенција на Обединетите нации за климатски промени
WAM	With Additional Measures Поамбициозно сценарио за ублажување
WEM	With Existing Measures Сценарио со постојни мерки
ИПКП	Индустриски процеси и користење на производи
ИЦЕОР- МАНУ	Истражувачки центар за енергија и одржлив развој Македонска академија на науки и уметност
IV ВОДА	
ENHIS	Environment and Health Information System Информативен и систем за животна средина и здравје
LTAА	Долгорочна годишна просечна вредност на слатководните ресурси
NH ₄ ⁺	Амониум јон
NO ₃	Нитрати
O ₂	Кислород
OECD/ EUROSTAT	Organisation for Economic Co-operation and Development / Statistical Office of the European Communities Организација за економска соработка и развој/ Канцеларија за статистика на Европската заедница
SOER COEP	European environment – State and Outlook Состојба и перспективи – Европска животна средина
totABS	Средно годишната вредност на вкупната апстракција на вода за сите намени
WEI	Water exploitation Index Индекс на експлоатација на водата
WISE-SoE	Water Information System for Europe – State of the Environment Информационен систем за води на Европа – Состојба за животната средина
БПК	Биолошка потрошувачка на кислород
ИСКЗ	Индустриско спречување и контрола на загадувањето
ЈП	Јавно претпријатие
РДВ	Рамковна директива за води
СФРЈ	Социјалистичка Федеративна Република Југославија
ХБЗ	Хидробиолошки завод
ХПК	Хемиска потрошувачка на кислород
ЦЈЗ	Центар за јавно здравје
V ПОЧВА	
CARDS	Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation
CORINE Land Cover	Coordination of information on the environment Координација на информации за животната средина

EIONET	European Environment Information and Observation Network Европска информационо и набљудувачка мрежа за животна средина
GLASOD	Global Assessment of Soil Degradation Глобалната проценка на деградација на почвата
JRC	Joint Research Centre Центар за заеднички истражувања
PESERA	Pan-European Soil Erosion Risk Assessment Пан-европскиот модел за проценка на ризикот за ерозија
VI ПРИРОДА	
AEWA	Agreement on the Conservation of African – Euroasian Migratory Waterbirds Договор за зачувување на Африканско – Евроазиски миграторни водни птици
DGE	Directorate – General for Environment Генерален директорат за животна средина
EUROBATS	Agreement on the Conservation of the Population of Bats Договор за зачувување на популацијата на лилјаци
FAO ФАО	Food and Agriculture Organisation Организација за храна и земјоделство
IUCN	Светска унија за зачувување на природата
SAC	Special areas of conservation Посебни подрачја на зачувување
SDF	Standard Data Formular Стандарден формулар за податоци
SPA	Special protected areas Посебни заштитени подрачја
UNEP/CBD	United Nation Environment Programme/Convention on Biological Diversity Програма за животна средина на Обединети Нации/ Конвенција за биодиверзитет
UNEP/CMS	United Nation Environment Programme/Convention of Conservation of Migratory Species of Wild Animals Програма за животна средина на Обединети Нации/ Конвенција за зачувување на миграторни видови на диви животни
UNESCO УНЕСКО	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization Организација за образование, наука и култура на Обединетите нации
ГИС	Геоинформациски систем
ЗП	Заштитен предел
НП	Национален парк
НЦСА	Национална самооценка на капацитетите
ПА	Повеќенаменско подрачје
ПП	Парк на природата
РМ	Република Македонија
СП	Споменик на природата
VII ЗЕМЈОДЕЛСТВО	
NO ₂	Азотни оксиди
VIII ШУМАРСТВО	
FAO	Food and Agriculture Organization Организација за храна и земјоделство
FRA	Global Forest Resources Assessment Оценка на глобални шумски ресурси

IX ОТПАД	
БА	Батерии
ЕЕО	Електрична и електронска опрема
ОБА	Отпад од батерии
ОЕЕО	Отпад од електрична и електронска опрема
X ДОМАЌИНСТВА	
АПУЖ	Анкета на приходи за услови за за живеење
XI ЕНЕРГИЈА	
ЕСЕ/UN	Economic commission of Europe/United Nation Економска комисија на Европа/Обединети Нации
IEA/OECD	International Energy Agency/Organization for Economic co-operation and Development Интернационална Агенција за енергија/Организација за економска соработка и развој
ОИЕ	Обновливи извори на енергија
XII ТРАНСПОРТ	
ECMT	European Conference of the Ministers of Transport Европска конференција на министри за транспорт
DG TREN	Directorate-General for Transport and Energy Генерален директорат за транспорт и животна средина
SDG	Sustainable Development Goals Цели за одржлив развој
TEN-T	Trans-European Transport Network Транс-европска транспортна мрежа
UIC	L'Union Internationale des Chemins Меѓународна заедница на железници
XIII ЗДРАВСТВО	
CRFs	Concentration-response functions Функции на концентрации-одговор
HRAPIE	Health Risks of Air Pollution in Europe Здравствени ризици од аерозагадување во Европа
PM ₁₀	Particulate matter ₁₀ Суспендирани честички ₁₀
SO ₂	Сулфурдиоксид
ЗС	Државен завод за статистика
ИЈЗ РСМ	Институт за јавно здравје на Република Северна Македонија
ОН	Обединети нации
XIV БУЧАВА	
Л _{двн}	Индикатор за вкупна изложеност на бучава (целодневна бучава) во животната средина
Л _д	Индикатор за бучава преку ден во животната средина
Л _в	Индикатор за бучава во текот на вечерта во животната средина
Л _н (L _n)	Индикатор за бучава преку ноќ во животната средина во животната средина
LA _{max}	Индикатор за максимално ниво на бучава
ГВ	Гранична вредност

XV ТУРИЗАМ	
СГСР	Севкупна годишна стапка на раст
XVI ЕКОНОМИЈА НА ЖИВОТНА СРЕДИНА	
CO2	Јаглерод диоксид
DEU	Домашно екстрахирани ресурси
DMC	Domestic material consumption
ДПМ	Домашна потрошувачка на материјали
ЈП	Јавно претпријатие
МФС-ЕН	Материјални фиксни средства со еколошка намена
НФС-ЕН	Нематеријални фиксни средства со еколошка намена
СУТ	Употреба на услуги и стоки
XVII ИНСТРУМЕНТИ ЗА ПОЛИТИКИ	
ПС	Пречистителни станици

ЛИСТА НА ЕДИНИЦИ

%	Процент
°C	Целзиусов степен
µg	Микрограм
cm	Сантиметар
dB(A)	Децибел
g I-TEQ	Грама на токсичен еквивалент
GWh	Гигават час
ha	Хектар
ha	Хектар
hm ³	Хектометар кубен
kg	Килограм
kgN	Килограм азот
kgoe	Килограми еквивалент
km ²	Километар квадратен
kt	Килотон
ktoe	Килотони еквивалент
l	Литар
m	Метар
m ²	Метар квадратен
m ³	Метар кубен
mg	Милиграм
ml	Милилитар
mm	Милиметар
mSV	Милисиверт
pH	Потенцијал на водород
pkm	Патник-километар
t	Тон
tkm	Тон-километар
MT	Метрички тон